

Motion till riksdagen

1989/90:K227

av Bengt Harding Olson (fp)

Rättsekonomisk kostnads-/intäktsanalys

Den ekonomiska vetenskapen har genomgått en snabb och intressant utveckling. Idag tillämpas ekonomisk analys på en rad områden där ekonomer bara för ett par decennier sedan inte hade något att anföra. Detta gäller kanske framförallt inom "rättsekonomin", dvs. det delområde inom nationalekonomin som analyserar rättsordningen. Sedan ett par decennier tillbaka finns det en rik rättsekonomisk litteratur som behandlar praktiskt taget alla rättsområden, t.ex. statsrätten, skadeståndsrätten, associationsrätten, processrätten och straffrätten. Tidigare var den ekonomiska analysen av rätten främst inriktad på skatter, vilket delvis berodde på att nationalekonomin som ämne växt fram ur finansvetenskapen vid juridisk fakultet. Denna begränsning är nu bruten.

År 1960 utkom första numret av "The Journal of Law and Economics". Tidskriftens namn gav upphov till rättsekonomin anglo-saxiska benämning "Law and Economics". Numera är rättsekonomin väl förankrad vid en rad av de mest inflytelserika universiteten i USA, t.ex. Chicago University, Yale, Stanford, Berkeley och Harvard. Vid dessa universitet är "Law and Economics" en integrerad del i den ekonomiska, lika väl som den juridiska utbildningen och forskningen. Många ekonomiska och juridiska facktidningar publicerar rättsekonomiska resultat. Rättsekonomisk argumentering har fått genomslag i de amerikanska rättsalarna och i den vetenskapliga och politiska debatten.

Intresset för rättsekonomi spred sig till Europa under 1970-talet. Under 1980-talet har rättsekonomin fått en omfattande spridning i Centraleuropa. Intresset är stort, speciellt i Västtyskland och Spanien men också i Benelux, Frankrike, Österrike och Italien. År 1984 bildades European Association of Law and Economics som har ca 200 europeiska forskare som medlemmar ur alla politiska läger. Den europeiska rättsekonomin är mångsidig. Den sammanhållande länken mellan forskarna i Europa är det gemensamma forskningsintresset, den speciella rättsliga situationen i Europa samt institutionella hinder som det finns ett gemensamt intresse att överbygga. Rättsekonomin kommer ofta i kläm mellan samhällsvetenskapliga och juridiska fakulteter som vill hävda sina intressen var för sig.

Sverige var mycket tidigt framme i den europeiska rättsekonomiska forskningen. Den första avhandlingen lades fram redan 1973. Rättsekonomiska seminarier anordnades under 1970-talet i samarbete mellan nationalekono-

miska institutionen och juridiska institutionen i Lund. European Association of Law and Economics bildades i Lund 1984. HSFR och Riksbanksfonden har finansierat flera forskningsprojekt.

Mot. 1989/90
K227

Ännu är den rättsekonomiska forskningen inte fast förankrad vid något svenskt universitet och verksamheten har varit relativt undanskymd. Trots det har rättsekonomin av allt att döma haft inflytande. Rättsekonomin har bidragit till ökad förståelse för marknadsekonomin och då speciellt äganderättens, inklusive kontraktsrättens och skadeståndsrättens betydelse för den decentraliserade ekonomins funktionssätt. Debatten om enskilt ägande och mänskliga rättigheter, men också argumenten för utökad miljö- och produktansvar, är inspirerat av rättsekonomisk forskning. Draghjälp i den svenska debatten har erhållits utifrån, speciellt från USA.

Rättsekonomin och den samhällsekonomiska kostnadsintäktsanalysens utveckling är en anledning till att det internationellt blivit vanligare med krav på ekonomiska analyser som grund för lagstiftning. Det borde också gälla ett land som Sverige där den snabba lagstiftningstakten ställer utomordentliga krav på kunskap. Bristen på analyser om lagarnas effekter är stor. Samtidigt finns det en kompetens inom landet som byggts upp under ett par decennier. Det finns all anledning för statsmakterna att observera och ta tillvara denna resurs. Därför bör sådana analyser rutinmässigt ingå i lagstiftningsarbetet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättsekonomisk kostnads-/intäktsanalys vid lagstiftning.

Stockholm den 24 januari 1990

Bengt Harding Olson (fp)